ל) [גיר' הערוך פרוזדאות ועי' תענית כת.], 3) [גיטין

בע"ין, ה) סנהדרין מד.,

ו) ווכן אי בגיטין פח.ן,

(1) [10] א" בגיטין פפ],
(1) [מ"מ טו, טו, כב ועודן,
(1) [מ"מ טו, טו, כב ועודן,
(2) [מ"ביו], טו [ברסות מס],
(2) [נ" רש"ש], טו מ"א סווה,
(3) במ"א: כדכמיב: בגרשון,
(4) ב"מ"א: "בובמש" ד"ה לאו
(5) ב"מ" ב"בובמש" ד"ה לאו

תורה אור השלם

ו ויהי כאשר תמו כל

מְּקֶרֶב הָעָם: וַיְדַבֵּר יְיָ אַלֵּי מְקֶרֶב הָעָם: וַיְדַבֵּר יְיָ אַלַי זיים בּאָשׁר הַבָּר יִיָּ אַלַי

י אמו: יוברים ב טו-יו 2 בי אמר יו להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש בי אם בלב בן יפה ויהושע בן נון:

יָבֶּטְרְיִרוּיוּשְׁעַ בְּן נוּן. במדבר כו סה 3 בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִגְרִיכָם וְכָל פְּקָדֵיכָם לְכָל

בְּלֵינִים שָׁנְה בְּלְיִים שְׁנְה מָסְפָּרְכָם מָבֶּן עֶשְׁרִים שְׁנְה עֶלְי: במדבר יד כט עָלְי: במדבר יד כט 4 רָיַבּוּ מָהֶם אַנְשֵׁי הָעִי

בְּשְׁלְּשׁים וְשְׁשְּׁוֹזְ אָיִּשׁ ַזְיִּכְּרִפִּם בְּמִּוֹרְד ַזִיפָּוֹס לְבָב הָעָם וְיְהִי לְמָיִם: יהושע ז ה יהושע ז ה

1 ואם מבן ששים שנה

וְמַעְלָה אָם זְּכֶר וְהָיָה עֶרְכְּךְ הַמִּשְׁה עָשָׁר שָׁקֶל וְלַנְּקַבְּה עַשְׂרָה שְׁקָלִים:

בשלשים

לְמִים:

וששה

לַאמר:

דברים ב טז-יז

פח.], ג) ברכות מח: תעני

לח א מיי פ״ב מהל׳ ברכות הל' א וטור א"ח סי׳ קפט]:

רבינו גרשום

שבעה קפלו כל העולם. סמי

פנחסי דאי הוה פנחס בבליר משבעה

הוה מלי לאשכוחי דיאיר ראה יעקב

דסרח בת אשר אינה חיה לעולם א:

תנא סבר דאליהו לא הוה

פה אל פה אדבר בו: יום שפסקו מלכרות עצים למערכה. ולפי שעה שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלין בתלמוד תורה אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמיכן ואילך היו עוסקין בתורה: תבר מגל. וראה פנחס וסבר נמי האי תנא שהיה פוסק מגל מלכרות שוויו פוסק מגל מלכותו עצים למערכה: דמוסיף. מן הלילות על הימים ללמוד תורה: מוסיף. ימים לעולם הבא שמשם והלאה הלילות מאריכין: קיפלו. סכבו את העולם שראו זה אחיה בשילה והכ׳ נותר מהם איש אלא לא יתכן לומר כך שעמרם לא ראה מעולם אחיה השילוני ראה מעולם אחיה השילוני בשילה. לפי כי עמרם לא חיה מעולם אלא קל"ז . שנה וישראל עמדו במצרים ר"י שבע עשרה בימיו השאו עמוז בגלווום נמצא שעמרם לא יצא ממצרים. אלא הכי מתרץ שאחיה השילוני שהיה בשילה ראה את עמרם במצרים ואחיה השילווי ממשפחת לוי היי ולא מת במדבר וראה את עמרם במצרים: מה להלן . גבי ערכיז 6) ערכד חמשים גבי עוכין ה) עוכן והשים שקלים וכי היכי דיותר מבן ששים לא יהיב ני שקלים וה"נ לגבי מתי מדבר [כמו] דלא נגזרה על פחות מבן עשרים ולא איענש למעלה מששים נמי לא איענש: לשבטים נחי לא איצנש: לשבטם איתפלג. שנתחלקה לי"ב חלקים: אי לקרקף גברי איתפליג. ונתחלקה לפי האנשים שהיו בישראל כל אחד ואחד היה נוטל

> א) ל"ל גבי ערכין דכתיב ואם מבו ששים שנה ומעלה יותר מבו ששים לא יהיב נ' שחלים

לא היה דיבור עם משה. פה אל פה כבחחלה אבל אם הולרכו לדיבור כגון במעשה דקרח שהיה אחר מעשה המרגלים היה מדבר על ידי מלאך או באורים ותומים אי נמי לא היה מדבר עמו אלא על ידי צורך מעשה הצריך להם: **אני היה הדיבור.** דמצי למכתב ויאמר ה׳ אלי כדכמיב לעיל [דנרים בן ויאמר ה׳ אלי אל תלר את מואב. אי נמי מדסמכו לויהי כאשר תמו קדריש הכי ולא ממשמעותא דקרא אלא מייתורא דויהי כאשר ממו דקרא יתירא הוא: יום שביעל הושע בן אלה פרדמאום. שומרים כדתניא בסדר עולם כשראה הושע בן אלה שגלו עגלי הוהב עמד

> לא היה דיבור עם משה שנאמר יויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וסמיך ליה וידבר ה' אלי לאמר אלי היה הדיבור עולא אמר יום שבימל בו הושע בן אלה יפרדםאות ישהושיב ירבעם על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה ידאמר

רב מתנה אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה *תקנו ביבנה המוב והממיב המוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה יחניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה אמר רב מנשה וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף שאינו מוסיף יסיף מאי יסיף תני רב יוסף תקבריה אמיה תנו רבנן שבעה קפלו את כל העולם כולו מתושלה ראה אדם שם ראה מתושלה יעקב ראה את שם עמרם ראה את יעקב אחיה השילוני ראה את עמרם אליהו ראה את אחיה השילוני ועדיין קיים ואחיה השילוני ראה את עמרם והא כתיב ¹ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אמר רב המנונא לא נגזרה גזרה על שבמו של לוי דכתיב יבמדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה מי שפקודיו מבן עשרים יצא שבמו של לוי שפקודיו מבן שלשים ומשאר שבמים לא עייל והתניא יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ שנאמר זויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש סותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו רבי נחמיה וכי נאמר שלשים וששה והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נגזרה גזירה לא על פחות מבן עשרים ולא על יתר מכן ששים לא על פחות מכן עשרים דכתיב נמכן עשרים שנה ומעלה ולא על יתר מבן ששים גמר ומעלה זומעלה מערכין מה להלן יתר מבן ששים כפחות מבן כ' אף כאן יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים איבעיא להו ארץ ישראל לשבטים איפלוג או דלמא לקרקף גברי איפלוג

והעביר פרדסאות שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגליי שבכל מלכי ישראל הוא אומרי וילך בדרך ירבעם בן נבט ובחטאתו אשר החטיא את ישראל אבל בהושע כתיב רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניות : הרוגי ביתר. במס' גיטין (דף מ.): דאמר רב מתנה כו'. ולכך שמחו שזכו להבורה ושלא הסריחו: ברכת העוב והמטיב. שבברכת המזון תקנו באותו היום דמן התורה אינה אלא שלש ראשונות כדנפקא לן" מהאי קרא (א) וברכת את ה' אלהיך על הארץ וגו' [דברים ח]: מניסן ועד ט"ו באב היו כורתים עלים ללורך המערכה לכל השנה מכאן ואילך תשש כח החמה ויש בעלים לחלוחית ומעלין עשו וגם יגדל תולעת וכדאמרינן במדרש איכהי רבי יעהב בר אחא בשם רבי יוסי אומר שבו כלה זמן קלילה למזבח שכל עך שנמצא בו תולעת פסול למזבח וכל עך שהוא נקלך אינו עושה מאכולת ואותו יום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת: יום מבר מגל. שנשברו הקרדומות שאין לורך עוד בהן לחטוב עלים: מט"ו באב ואילד דמוסיף. מן הלילה על היום לשנות יוסיף ימים כדכתיב כי הוא חייך (דברים ל) וכתיב (משלי ג) כי אורך ימים ושנות חיים [ושלום] יוסיפו לך שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקלרין לריך לעסוק בלימודו גם

בלילה ודלא מוסיף יסיף: מאי יסיף

תני רב יוסף מקבריה חימיה. שימות

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ברכת הטו וכו' מהאי קרא ואכל ושבעת וכרכת: (3) ד"ה קיפלו וכו' את אדם ואת חוה וחיה אחריו כנ"ל ותיבת שם

מוסף רש"י

לא היה דרור טח משה ביחוד וחיבה, דכחיב וידבר ה' אלי לאמר, אלי נחייחד הדיבור, ואע"ג דמקמי הכי כתיבי קראי בהו וידבר. איכא במיכי קונהי כא די כון ניכח דאמרי לא היה פה אל פה אלא בחזיון לילה, גמגום (שם). הושע בן אלה. רשע היה, דכתיב (מ"ב יז) ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי שניטל, והיינו דקאמר רק, שביטל את הפרוסדאות ואמר לאיזה שירלו יעלו (תענית לא), מלבב-נסיזה שירנו יעלו (תענית לא.). מלכרות עצים. לפי ארו לה: שהן לחין ומאותו הזמן אין כח בחמה לייבשן וחיישינן מפני החולעת, לפי שעץ שיש בו חולעת פסול למערכה כדאמרינן, מדוח שען שיש כו תולעת פסול למערכה כדאמרינן, מדות פ"כ מ"ה (שם). יום תבר מגל. שבירת הגרזן, שפסק החוטב מלחטוב עלים (שם) יהוטב תמוטוב ענים (שם). מכאן ואילך. מחמשה עשר באב ואילף, דמוסיף. לילות על הימים לעסוק לילות על הימים לעסוק נילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף. חיים על חייו (שם). שאינו מוסיף. ליין (שם). שאינו בחסין לעסוק בתורה בלילות (שם תקבריה אמיה. כלוי ימות בלא עתו (שם).

מוסף תוספות

א. דאי לא מתה הרי ראתה את יעקב. רמנ״ן,

בחלי ימיו כמו (אסתר ט) וזכרם לא יסוף מזרעם לשון כליה. ולא גרסי׳ יאסף דא״כ מאי קבעי מלמודא הא מילתא דפשיטא היא דיאסף לשון מיתה כדכתיב (במדבר כ) יאסף אהרן אל עמיו: ס"ר שבעה כו'. ברייתא היא בסדר עולם (ספ"א). ומשום דמיירי בכלב ויהושע לקמיה נקט ליה אי נמי משום דאיירי לעיל דמוסיף יוסיף ובא להודיענו שאלו שבעה מתוך שלדיקים היו ועסקו בתורה חיו כל כך: קפלו אם כל העולם. סיבבוהו והקיפוהו שנתקפל העולם ביניהם. וכל אלו השבעה שמשו זה את זה כדקתני לעיל מינה בסדר עולם נמלאת אומר שימש יעקב את שם כ'י שנה שימש שם את מתושלת ל"ח שנה שימש מתושלת את אדם הראשון רמ"ג שנה. ומחשבון שנות הדורות הכתובין בפרשה דור אחר דור יש ללמוד כל זה מתושלח לא מת עד חיכף למבול כדאמר בחלק (פנהדרין דף קח:) ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו [בראשית ז] אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הלדיק וכבר היה שם בן 2"ח שנה כדכתיב ושם יאן שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ולמך נמי ראה את אדם ואת שם אלא לדיקים גמורים קחשיב כמו ששימשו זה את זה כדפרישית לעיל. והאי תנא לא ס"ל חנוך זה מטטרון דהוה ליה למימר שנים קפלו את כל העולם דהאי תנא דסדר עולם הוא וס"ל דהאי ואיננו כי לקח אותו אלהים [שם ה] היינו שמת בחלי ימיו וכדקתני התם חנוך קבר את אדם ואת (ט ט שם וחיה אחריו נ"ז שנה. מתושלת הוליא שנותיו עד המבול: עמרם ראה את יעקב. סברא הוא שהרי קהת אביו מיורדי מלרים היה כדכתיב ובני לוי גרשון וקהת (בראשית מו) ויחי יעקב בארץ מלרים שבע עשרה שנה (שם מזן ובאותן י"ז שנה כולד עמרם לקהת שהרי בנו הראשון היה כדכתיב נשמות ון ובני קהת עמרם וילהר: אחיה השילוני ראה את עמרם ואליהו ראה את אחיה. גמרא. והאי תנא לא סבירא ליה אליהו זה פנחס דאם איתא לימא משה ראה עמרם ופנחס ראה משה ועדיין הוא קיים ולא איצטריך ליה אחיה כלל: והא כחיב ולא נוסר מהם. ואחיה השילוני נתנבא בימי ירבעם ואם איתא דראה את עמרם במצרים היאך יצא ממדבר ובא לו לארץ והלא כל ימי יעקב במלרים י"ו שנה ועמרם ראה את יעקב יום אחד לכל הפחות ושני חיי עמרם קל"ו שנה הרי קנ"ד ואחיה ראה את עמרם כמה פשו להו ממאמים ועשר אחר מות עמרם נ"ו שנה נמצא אחיה השילוני בן נ"ו שנה כשיצא ממצרים לכל הפחות ושמא יותר כגון שנולד בחיי עמרם הרבה: אחיה השילוני לוי היה כדכתיב בדברי הימים (א כו) והלוים אחיה על אולרות בית אלהים: **שפקודיו מבן שלשים.** יום שהיו הלוים נמנין מבן חדש ומעלה לפדות עליהן הבכורות כדכתיב בפרשת במדבר סיני וַבמדבר גן מבן חדש ומעלה תפקדם. ולא נהירא לי דא"כ הוה ליה לתימר ילא שבטו של לוי שפקודיו מבן חדש אלא האי שלשים היינו שלשים שנה כדכתיב בני גרשון ש קהת ומררי מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה [שם ד] וההוא חשבון נקט שאותו חשבון כנגד חשבון של ישראל הוא דביואאי לבא קפיד רחמנא דבישראל כתיב [שם א] כל יולא לבא ובלוים כתיב [שם ד] מבן שלשים שנה וגו׳ כל הבא ללבא לעבוד וגו׳: ומשאר שבטים לא עייל. מיולאי מלרים לארץ בתמיה ואמאי דחקת לתרוצי דמשום דלוי היה אחיה לכך בא לארץ: נולדו בימי יעקב. גמרא: ולא מחו כו'. לא יליף מקרא אלא חד מינייהו: סנהדרין היו ע"א נמצא רובן שלשים וששה: **ולא על יחר מבן ששים.** ונהי נמי דאחיה ישראל הוה הרי ראה את עמרם ה' שנים וה"ל בן ס"א בנאתו ממצרים: יתר על ששים בערכין אינו שוה לבן כ" שנה ומעלה שהרי ערכו מועט יותר כדכתיב בפרשת ערכין וויקרא מון: **כפחות** מל. שמועט ערכו נמי מבן כ' ומעלה ואע"ג דאין ערך פחות מבן עשרים ויתר על בן ס' שוין זה לזה מיהו בהכי שוים ששניהם מועטין מערך יתר מבן כ' ומוחלקין מדינו של יתר מבן כ'. וה"ג כי היכי דמוחלק פחות מבן עשרים מן הגזרה של יתר מבן כ' הה"ג כי ה"ג ליתר על בן ששים ואיכא למימר נמי דלא נמנו בההוא חשבון: לשבשים איתפלג. שנתחלקה לשנים עשר חלקים יתר מבן כ' ה"ה ליתר על בן ששים ואיכא למימר נמי דלא נמנו בההוא חשבון: לשבשים איתפלג. שוין ואח״כ כל שבט ושבט מתחלק לפי אנשיו שהיו יולאי מלרים או לפי באי הארץ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה [לשיל קיז.] : **לקרקף גברי**. לראשי אנשים שכל אחד מיוצאי מצרים לרבי יאשיה או לבאי הארך לרבי יונתן היה נוטל חלקו בארץ בפני עצמו והיו כולם שוין בחלוקה: